

Platobná (ne)disciplína vo verejnom sektore Payment (Un)Discipline in Public Sector

ZUZANA MELICHERÍKOVÁ
Vysoká škola manažmentu, Bratislava

Abstrakt:

Oneskorené úhrady faktúr spôsobujú spomalenie peňažného toku v podnikoch, následnú platobnú neschopnosť a bankrot. Vysoká úroveň nezaplatených dlhov je príčinou nízkeho ekonomického rastu celej Európy. Podnikatelia sa dožadujú legislatívnych zmien na zefektívnenie systému vymáhania pohľadávok a zvýšenie vymožitelnosti práva. Tieto riešenia majú v rukách štátne orgány, ktoré by mali byť pre podniky vzorom, pokiaľ ide o dodržiavanie splatnosti faktúr. Opak je však pravdou. V mnohých krajinách Európy je omeškanie verejného sektora pri uhrádzaní svojich záväzkov vyššie ako v súkromnej sfére a toto omeškanie je čoraz vyššie. Výnimkou nie je ani Slovensko. Negatívny vplyv neskorých platieb na podniky je nezanedbateľný, preto sa článok bude venovať tomuto problému. Porovnáme omeškanie platieb súkromného a verejného sektora európskych krajín za roky 2009-2011, poukážeme na jeho vplyv na podniky a popíšeme opatrenie v podobe európskej direktívy na zamedzenie oneskorených platieb. Budeme tiež skúmať závislosť omeškania platieb v jednotlivých krajinách na ekonomických výsledkoch danej krajiny.

Kľúčové slová:

Omeškanie platieb, platobná neschopnosť, peňažný tok, platobná disciplína, dôsledky oneskorených platieb.

Abstract:

Late payments of invoices cause slowing down of companies' cash flow, payment disability and bankruptcy. High level of unpaid debts is the reason of slow economic growth in all Europe. Entrepreneurs ask for legislative changes to make the process of debt recovery more effective. These solutions are in the hands of public authorities which should be a benchmark example for the companies when it comes for payment discipline. But reality is different. In many European countries payment delay of public sector is higher than in the private sector and the delay keeps growing. Slovakia is not an exception. Negative impact of late payments on the companies is noticeable that is why we will deal with this problem in the article. We will compare payment delay of private and public sector of European countries in the years of 2009-2011, we will point out its consequences on the companies and describe European directive for reducing late payments. We will also investigate a correlation between payment delay of each country and its economic results.

Key words:

Payment delay, payment disability, cash flow, payment discipline, consequences of late payments.

1 Úvod

Svetová ekonomika sa ešte nestihla spamätať z hospodárskej krízy v roku 2008, keď v roku 2011 nastúpila jej druhá vlna spôsobená vysokou zadlženosťou ekonomík. Európska únia hľadá možnosti, ako oživiť ekonomický rast. Nevyhnutnou podmienkou je ozdravenie verejných financií a fungujúci bankový systém. Aby sme však posilnili európsku ekonomiku je potrebné vysporiadať sa so záťažou oneskorených platieb, ktoré podnikom spôsobujú závažné problémy a následne problémy v celej ekonomike. Prejavujú sa nárastom nezamestnanosti, nižšími príjmami štátneho rozpočtu a nižšími investíciami do inovácií. Podnikatelia sa dožadujú legislatívnych zmien na zefektívnenie systému vymáhania pohľadávok a zvýšenie vymožitelnosti práva. Tieto riešenia majú v rukách štátne orgány,

ktoré by mali byť pre podniky vzorom, pokiaľ ide o dodržiavanie splatnosti faktúr. Opak je však pravdou. V mnohých krajinách Európy je omeškanie verejného sektora pri uhrádzaní svojich záväzkov vyššie ako v súkromnej sfére a toto omeškanie je čoraz vyššie. Výnimkou nie je ani Slovensko. Platobná disciplína je teda slabinou nielen súkromného, ale aj verejného sektora. Platobná kultúra je v jednotlivých krajinách rôzna. Už tradične zaostávajú štáty južnej Európy a vedúce postavenie zaujímajú severské krajiny. Cieľom článku je porovnať platobnú disciplínu verejného sektora, podnikov a domácností krajín Európy, špecifikovať dopady oneskorených platieb na podniky a popísať opatrenie v podobe direktívy Európskej únie, ktoré by malo tomuto negatívemu javu zamedziť. Analyzovať budeme výsledky prieskumu agentúry Intrum Justitia, ktorá sa zaoberá správou pohľadávok. Prieskum bol uskutočnený v období január až marec 2011 v 25 krajinách Európy. Platobná disciplína závisí nielen od ekonomických výsledkov subjektu (podniku, štátu), ale tiež od kultúrnych zvyklostí a ochoty platiť. Toto tvrdenie podporíme skúmaním závislosti ekonomických výsledkov jednotlivých štátov a omeškania platieb pomocou korelačného koeficientu.

2 Omeškanie platieb verejného sektora, podnikov a domácností v európskych krajinách

Tabuľka 1 nás informuje o omeškaní platieb za tovary a služby podnikom zo strany verejného sektora, samotných podnikov a domácností za roky 2009 až 2011 v európskych krajinách [5]. Údaje sú zoradené abecedne podľa jednotlivých krajín.

Tabuľka 1: Omeškanie platieb

Krajina	Omeškanie platieb (dni)								
	Verejný sektor			Podniky			Domácnosti		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Belgicko	31	31	27	17	17	15	12	12	16
Cyprus	15	20	23	27	30	31	25	25	27
Česká republika	10	10	13	19	15	17	18	12	13
Dánsko	13	13	12	12	12	13	10	10	12
Estónsko	6	9	9	16	16	16	8	8	8
Fínsko	4	4	4	7	7	7	5	5	5
Francúzsko	22	22	20	18	18	18	19	14	16
Grécko	70	65	108	35	30	35	30	30	31
Holandsko	22	23	21	16	17	18	11	11	13
Írsko	15	13	14	22	25	30	16	14	14
Island	13	7	9	8	9	12	9	14	12
Litva	15	30	26	17	24	20	15	17	17
Lotyšsko	14	13	12	23	22	20	20	15	12
Maďarsko	28	20	26	19	15	22	10	13	15
Nemecko	15	11	10	19	10	12	15	10	8
Nórsko	8	5	8	11	8	9	9	7	7
Poľsko	24	20	18	18	15	16	18	15	14
Portugalsko	72	84	82	35	37	41	30	32	34
Rakúsko	11	14	19	8	11	12	16	6	11
Slovensko	14	21	25	13	17	20	10	15	13
Španielsko	51	65	66	26	28	29	17	19	22
Švajčiarsko	16	15	14	13	13	11	11	12	11
Švédsko	7	7	7	8	8	8	6	6	6
Taliansko	52	86	90	21	30	34	30	30	34

Veľká Británia	20	19	18	20	18	16	18	16	19
----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Zdroj: vlastné spracovanie podľa European Payment Index 2011, 2011

Hoci v niektorých krajinách (Švajčiarsko, Poľsko, Nemecko, Lotyšsko, Litva, Francúzsko) je vidieť pozitívny trend v oblasti platobnej disciplíny a omeškanie platieb v roku 2011 klesá u všetkých troch typoch ekonomických subjektov, nemožno hovoriť o pozitívnom vývoji v celej Európe. Krajín, kde je situácia úplne opačná a teda omeškanie platieb rástlo, je stále pomerne veľa (Cyprus, Česká republika, Grécko, Maďarsko, Rakúsko, Portugalsko, Španielsko, Taliansko). Stabilne nízke omeškanie platieb si udržali Švédsko, Fínsko a Nórsko. Tieto krajiny sa vyznačujú najvyššou úrovňou platobnej disciplíny. Naopak najvyššie hodnoty omeškania platieb už tradične vykazujú Taliansko, Španielsko, Portugalsko a Grécko.

Úroveň platobnej disciplíny závisí od viacerých faktorov, ako sú kultúra, obchodné zvyklosti, miera dodržiavania neformálnych pravidiel podnikania, stupeň ekonomického cyklu, ale aj legislatívy. Pozitívne smerovanie je teda aj v rukách vlád jednotlivých krajín. Zarážajúce je, že vo väčšine štátov (Belgicko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Litva, Maďarsko, Rakúsko, Portugalsko, Slovensko, Španielsko, Švajčiarsko, Taliansko), je to práve verejný sektor, ktorý s platbami mešká najviac. Najpriepastnejší rozdiel medzi omeškaním platieb súkromného a verejného sektora je opäť na juhu Európy. Napríklad grécke štátne inštitúcie meškajú s platbami až 108 dní, zatiaľ čo podniky len 35 dní a domácnosti 31 dní. Hoci na Slovensku situácia nie je až taká kritická, ani tu verejný sektor nemôže slúžiť ako príklad v boji proti platobnej neschopnosti. V roku 2011 boli štátne inštitúcie v omeškaní 25 dní, zatiaľ čo podniky len 20 dní a domácnosti 13 dní. Opäť najvzornejšie sú vlády severných krajín Fínska, Švédska, Nórska a Estónska.

Podnik, ktorý predáva na faktúru, poskytuje svojmu partnerovi obchodný úver. Takto podniky financujú štát, svoje peňažné prostriedky majú viazané v pohľadávkach a ich oneskorené platby môžu viesť k platobnej neschopnosti podniku, teda neschopnosti splácať svoje záväzky a následne k bankrotu. Mnohé malé podniky a najmä nové podniky sa obávajú prevziať štátnu zákazku, pretože ju obvykle musia predfinancovať a neskôr znášať oneskorené platby. V nasledujúcej tabuľke uvedieme priemerné trvanie platieb verejného sektora podnikom vyššie spomenutých krajín, kde platobná disciplína verejných inštitúcií zaostáva za súkromnou sférou.

Tabuľka 2: Trvanie platieb vo verejnom sektore vybraných krajín v roku 2011

Krajina	Trvanie platieb 2011	
	Dohodnuté	Skutočné
Belgicko	45	72
Francúzsko	44	61
Grécko	60	168
Holandsko	26	47
Litva	30	56
Maďarsko	30	56
Portugalsko	57	139
Rakúsko	30	49
Slovensko	30	55
Španielsko	87	153
Švajčiarsko	31	45
Taliansko	90	180

Zdroj: vlastné spracovanie podľa European Payment Index 2011, 2011

V tabuľke 2 môžeme vidieť dĺžku trvania platieb, ktorá bola dohodnutá na faktúrach a skutočnú dĺžku platieb, ktorá odráža omeškanie. Trvanie platieb vyjadruje lehotu splatnosti obchodného úveru, ktorý podniky poskytujú štátu. Najvyššie lehoty splatnosti poskytujú svojim odberateľom – verejným inštitúciám v Taliansku (90 dní) a Španielsku (87 dní). V týchto krajinách je priemerná lehota

splatnosti obchodného úveru vo vzťahu k podnikom len okolo 70 dní, to znamená, že podniky sú ochotné financovať štát dlhšie ako svojich obchodných partnerov zo súkromnej sféry. S podobnou situáciou sa môžeme stretnúť vo väčšine spomenutých krajín, okrem Grécka, kde je typické poskytovať obchodným partnerom zo súkromného sektora obchodný úver so splatnosťou 75 dní, čo je o 15 dní dlhšie, ako je splatnosť obchodného úveru pre štát, a v Litve, kde sú priemerné lehoty poskytovania obchodného úveru pre štát a súkromný sektor rovnaké. Dlhé lehoty splatnosti faktúr by neboli hodnotené negatívne, ak by sa splácali načas. V skutočnosti však podniky úverujú Taliansko až 180 dní, Grécko 168 dní, Španielsko 153 dní a Portugalsko 139 dní. Na Slovensku je bežné poskytovať obchodný úver štátnym inštitúciám na 30 dní, skutočné trvanie platieb je až 55 dní.

3 Omeškanie platieb verejného sektora európskych krajín v roku 2010 a jeho vzťah k základným makroekonomickým ukazovateľom

Tabuľka 3 obsahuje základné makroekonomické ukazovatele európskych krajín v roku 2010. Zadlženosť vyjadruje verejný dlh v percentách ako podiel na hrubom domácom produkte [3]. Deficit štátneho rozpočtu vyjadruje sumu výdavkov štátneho rozpočtu prevyšujúcu príjmy vyjadrenú taktiež ako percento z hrubého domáceho produktu [2]. Reálny ekonomický rast vyjadruje rast hrubého domáceho produktu vyčísleného v reálnych cenách [4].

Podľa prieskumu Intrum Justitia 85 % respondentov verí, že oneskorené platby boli spôsobené dlžníkovými finančnými ťažkosťami. Až 63 % respondentov sa domnieva, že oneskorené platby boli úmyselné. Takmer 50 % respondentov považuje za príčinu oneskorených platieb administratívnu neefektívnosť. Ako sme uviedli v druhej kapitole, platobná disciplína závisí od viacerých faktorov – ekonomických výsledkov, ale aj kultúry, obchodných zvyklostí a miery dodržiavania neformálnych pravidiel podnikania. Pomocou korelačného koeficientu sme teda skúmali mieru závislosti oneskorenia platieb verejného sektora jednotlivých krajín od ich ekonomických výsledkov, ktoré sú uvedené v tabuľke.

Tabuľka 3: Makroekonomické ukazovatele európskych krajín 2010 a omeškanie platieb verejného sektora

Krajina	Zadlženosť (% z HDP)	Deficit štátneho rozpočtu (% z HDP)	Reálny ekonomický rast (%)	Omeškanie platieb verejného sektora (dni)
Belgicko	96,2	4,1	2,3	31,0
Cyprus	61,5	5,3	1,1	20,0
Česká republika	37,6	4,8	2,7	10,0
Dánsko	43,7	2,6	1,3	13,0
Estónsko	6,7	0,0	2,3	9,0
Fínsko	48,3	2,5	3,6	4,0
Francúzsko	82,3	7,1	1,5	22,0
Grécko	144,9	10,6	-3,5	65,0
Holandsko	62,9	5,1	1,7	23,0
Írsko	94,9	31,3	-0,4	13,0
Island	92,9	10,1	-4,0	7,0
Litva	38,0	7,0	1,4	30,0
Lotyšsko	44,7	8,3	-0,3	13,0

Maďarsko	81,3	4,2	1,3	20,0
Nemecko	83,2	4,3	3,7	11,0
Nórsko	44,0	0,0	0,7	5,0
Poľsko	54,9	7,8	3,9	20,0
Portugalsko	93,3	9,8	1,4	84,0
Rakúsko	71,8	4,4	2,3	14,0
Slovensko	41,0	7,8	4,2	21,0
Španielsko	61,0	9,3	-0,1	65,0
Švajčiarsko	55,0	1,3	2,7	15,0
Švédsko	39,7	0,0	5,6	7,0
Taliansko	118,4	4,6	1,5	86,0
Veľká Británia	79,9	10,3	2,1	19,0

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostat, Intrum Justitia, 2011

Korelačný koeficient medzi podielom na zadlženosti na hrubom domácom produkte a omeškaním platieb je 0,58, čo hovorí o pozitívnom vzťahu medzi týmito dvomi ukazovateľmi, ale nemožno hovoriť o dokonalej závislosti. V niektorých krajinách (Grécko, Taliansko), kde verejný dlh predstavuje viac ako 100 % hrubého domáceho produktu, je aj omeškanie platieb vysoké (v prípade Grécka 65 dní a v prípade Talianska až 86 dní). Hoci je verejný dlh Grécka vyšší ako dlh Talianska, omeškanie platieb verejného sektora je vyššie v Taliansku. Veľmi vysoké je aj omeškanie platieb v Portugalsku (84 dní). Zadlženosť Portugalska predstavuje 93,3 % z hrubého domáceho produktu, čím ho môžeme porovnať s Belgickom, kde je zadlženosť 96,2 % a Islandom, kde verejný dlh tvorí 62,2 % z hrubého domáceho produktu. Omeškanie platieb v Portugalsku (84 dní) je však v porovnaní s Belgickom (31 dní) a Islandom (7 dní) oveľa vyššie. V Španielsku je omeškanie platieb porovnateľné s Gréckom (65 dní), avšak zadlženie Španielska ako percento z hrubého domáceho produktu je oproti Grécku oveľa nižšie (61 %). Zadlženosť Slovenska (41 %) je porovnateľná so zadlženosťou Českej republiky (37,6 %), Dánska (43,7 %), Lotyšska (44,7 %), Nórska (44 %) a Švédska (39,7 %). Vo všetkých týchto krajinách je však omeškanie platieb v porovnaní so Slovenskom (21 dní) nižšie (Česká republika – 10 dní, Dánsko 13 dní, Lotyšsko – 13 dní, Nórsko – 5 dní, Švédsko – 7 dní).

Korelačný koeficient medzi podielom deficitu štátneho rozpočtu a omeškaním platieb je 0,16, čo tiež predstavuje pozitívnu koreláciu, ale v porovnaní so zadlženosťou ide o menšiu závislosť. Tu môžeme oproti zadlženosti pozorovať ešte vyššie rozdiely vo vzťahu k omeškaniu platieb. Najvyšší deficit štátneho rozpočtu vykazuje Írsko (31,3 %), omeškanie platieb írskych štátnych inštitúcií je pomerne nízke (13 dní). Naopak najvyššie omeškanie platieb vykazuje Taliansko, ktorého deficit štátneho rozpočtu ako percento z hrubého domáceho produktu je len 4,6 %.

Korelačný koeficient medzi ekonomickým rastom a omeškaním platieb je -0,27, čo znamená, že hodnoty ekonomického rastu a omeškania platieb sa pohybujú mierne opačným smerom. Z tohto hľadiska je zaujímavý Island, ktorý vykazoval ekonomický pokles vo výške 4 %, pričom omeškanie platieb jeho verejných inštitúcií je iba 7 dní. Jeden z najvyšších ekonomických rastov dosiahol v roku 2010 aj Slovensko (4,2 %), pričom omeškanie platieb je oproti niektorým krajinám (Česká republika, Estónsko, Fínsko, Dánsko, Írsko, Island, Lotyšsko, Nemecko, Nórsko), ktorých ekonomika rástla pomalším tempom, oveľa vyššie.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že platobná disciplína krajín je len veľmi málo závislá od jej ekonomických výsledkov. Oveľa vyšší vplyv majú nefinančné faktory, ako sú kultúrne zvláštnosti, etika, dodržiavanie neformálnych vzťahov v obchodných transakciách a administratívna efektívnosť.

4 Dôsledky oneskorených platieb na podniky

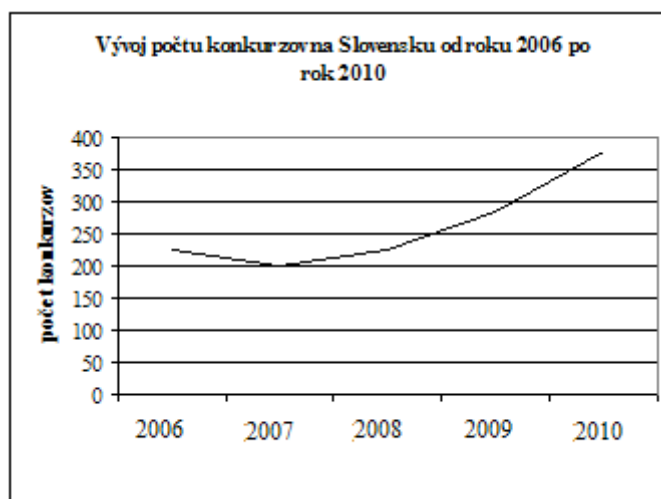
Podnik, ktorý predáva svoje tovary a služby na faktúru, a jeho odberatelia mu nehradia včas, má veľké množstvo finančných prostriedkov viazaných v pohľadávkach a nemá dostatok prostriedkov pre svoje vlastné potreby. Môže byť ohrozená jeho platobná schopnosť, čo znamená, že nebude schopný uhrádzať svoje záväzky načas a tak môže dostať do problémov aj svojich obchodných partnerov. Takto vzniká špirála platobnej neschopnosti, ktorá sa rozširuje na viaceré podniky. Okrem schopnosti hradiť svoje záväzky je tiež oneskorenými platbami ohrozená inovačná schopnosť podniku, pretože podnik, ktorý má peňažné prostriedky viazané v pohľadávkach, nemôže financovať svoje inovačné aktivity a tak sa stáva menej konkurencie schopný. V prieskume spoločnosti Intrum Justitia až 45 % respondentov uvádza, že vďaka oneskoreným platbám investovali menej do výskumu a vývoja. Rozšírenie tohto nedostatku financií na viaceré podniky v národnom hospodárstve následne ohrozuje konkurencieschopnosť celej ekonomiky. Podnik, ktorý sa dostáva do takýchto ťažkostí je nútený znižovať mzdy, prepúšťať pracovníkov, čím sa znižuje aj príjem štátu v podobe daní, znižuje sa kúpyschopnosť obyvateľstva, čo prispieva k nižšiemu ekonomickému rastu. V roku 2010 v Európe išlo do likvidácie každý deň 600 podnikov. Na Slovensku súdy poslali v roku 2010 do konkurzu o tretinu viac firiem ako v roku 2009, keď schválili spolu 379 konkurzných návrhov. Hoci počet vyhlásených konkurzov od druhého polroku roku 2010 klesal, v 3. štvrťroku 2011 opäť začal rásť. V treťom štvrťroku 2011 bolo vyhlásených 106 konkurzov, čo bolo o 18, t. j. o 20,45 % viac ako v rovnakom období predchádzajúceho roku (88 vyhlásených konkurzov). Oproti druhému štvrťroku 2011 počet vyhlásených konkurzov vzrástol zo 78 na 106, zatiaľ čo v roku 2010 naopak medzikvartálne poklesol zo 106 na 88 [6]. V tabuľke 3 môžeme vidieť vývoj počtu konkurzov na Slovensku od roku 2006 do roku 2010. Údaje za rok 2011 neboli v čase písania článku dostupné. Od roku 2007 však môžeme pozorovať vzostupnú tendenciu počtu konkurzov.

Tabuľka 3: Vývoj počtu konkurzov na Slovensku od roku 2006 po rok 2010

Rok	Počet konkurzov
2006	225
2007	200
2008	225
2009	285
2010	379

Zdroj: Slovak Credit Bureau, 2010

Obrázok 1: Vývoj počtu konkurzov na Slovensku od roku 2006 po rok 2010

Aj keď oneskorené platby nie vždy musia vyústiť do extrémnej situácie, ktorou je konkurz, spôsobujú vážne problémy pri riadení cash flow, a to najmä pri jeho plánovaní, pretože podnik plánuje svoje peňažné toky na základe vopred dohodnutých lehôt splatnosti faktúr, ktoré však nemajú žiadnu vypovedaciu schopnosť, pokiaľ sa nedodržiavajú.

5 Európska direktíva o oneskorených platbách

Závažnosť dôsledkov oneskorených platieb si jednotlivé krajiny Európskej únie veľmi dobre uvedomujú. Finančná kríza obmedzila prístup k úverovým zdrojom najmä malým a stredným podnikom, ktoré len ťažko hľadajú alternatívne zdroje financovania, ak majú kapitál viazaný v pohľadávkach. Začiatkom roka 2011 Rada Európskej únie po dohode s Európskym parlamentom prijala novú smernicu o oneskorených platbách, ktorá by mala sprísniť tok prostriedkov v komerčných transakciách. Stanovuje limity, ktoré verejné či súkromné podniky nesmú pri platení faktúr prekročiť [1].

Smernica konštatuje, že „mnoho platieb v obchodných transakciách medzi hospodárskymi subjektmi alebo medzi hospodárskymi subjektmi a orgánmi verejnej moci sa uskutočňuje neskôr, než ako sa dohodlo v zmluve alebo stanovilo vo všeobecných obchodných podmienkach. Hoci bol tovar dodaný alebo služby poskytnuté, mnohé zodpovedajúce faktúry sú zaplatené dlho po termíne splatnosti. Takéto oneskorené platby negatívne ovplyvňujú likviditu a komplikujú finančné hospodárenie podnikov. Takisto ovplyvňujú konkurencieschopnosť a ziskovosť podnikov v prípade, keď veriteľ z dôvodu oneskorenej platby musí získať finančné prostriedky z externých zdrojov. Riziko týchto negatívnych vplyvov sa výrazne zvyšuje v období hospodárskeho poklesu, keď je prístup k financovaniu zložitejší.

Oneskorená platba predstavuje porušenie zmluvy, ktoré sa v dôsledku nízkych alebo žiadnych účtovaných úrokov z omeškania a/alebo zdĺhavých konaní o náhradu škody vo väčšine členských štátov stáva finančne atraktívnym pre dlžníkov. Na odvrátenie tohto trendu a odradenie od oneskorených platieb je potrebná rázna zmena smerom ku kultúre včasných platieb [7].“

Smernica stanovuje, že lehota splatnosti faktúr medzi podnikmi by nemala presiahnuť 60 dní. Je však možné dohodnúť aj dlhšiu lehotu splatnosti, pokiaľ to nie je nevýhodné pre veriteľa. Za oneskorené platby je odberateľ povinný zaplatiť jednoduchý úrok vo výške referenčnej úrokovej sadzby (sadzby Európskej centrálnej banky) plus najmenej osem percentuálnych bodov. Od 1.12.2012 to je 9 %. Veriteľ nemá povinnosť vymáhať úrok z omeškania, ale smernica mu umožňuje uplatniť ho bez predchádzajúceho upozornenia dlžníka.

Veritelia taktiež majú nárok na náhradu nákladov na vymáhanie. Táto náhrada je v smernici stanovená paušálne vo výške 40 EUR. Okrem nároku na zaplatenie paušálnej sumy na pokrytie interných nákladov na vymáhanie by veritelia takisto mali mať nárok na náhradu ostatných nákladov na vymáhanie, ktoré im vzniknú v dôsledku oneskorenej platby dlžníka. Takéto náklady by mali zahŕňať najmä náklady, ktoré vznikli veriteľom v dôsledku využitia služieb právnikovi alebo spoločnosti na vymáhanie pohľadávok. Členské štáty však môžu stanoviť vyššiu náhradu za vymáhanie pohľadávok v prospech veriteľa.

„Orgány verejnej moci vo všeobecnosti využívajú bezpečnejšie, predvídateľnejšie a trvalejšie zdroje príjmov ako podniky. Mnohé orgány verejnej moci môžu okrem toho získať financovanie za atraktívnejších podmienok ako podniky. Zároveň sú orgány verejnej moci pri dosahovaní svojich cieľov menej závislé od budovania stálych obchodných vzťahov než podniky. Dlhé lehoty splatnosti a oneskorené platby zo strany orgánov verejnej moci za tovar a služby vedú k neopodstatneným nákladom pre podniky. Preto je vhodné zaviesť osobitné pravidlá týkajúce sa obchodných transakcií pre dodávku tovaru alebo poskytovanie služieb podnikmi orgánom verejnej moci, ktorými by sa stanovili najmä lehoty splatnosti, ktoré za bežných okolností nepresahujú 30 kalendárnych dní, pokiaľ nie je v zmluve výslovne stanovené inak, a za predpokladu, že je to objektívne opodstatnené vzhľadom na osobitný charakter alebo prvky zmluvy, a v každom prípade nepresahujú 60 kalendárnych dní.“ Táto 60-dňová lehota sa týka napr. štátnych poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, pretože je potrebné zladiť potreby obyvateľstva s finančnými prostriedkami, keďže obyvateľstvo starne [7].

Túto smernicu sú všetky členské štáty Európskej únie povinné zapracovať do svojich zákonov do januára v roku 2013. Komisár pre priemysel a podnikanie Antonio Tajani rozoslal všetkým členským štátom výzvu, v ktorej ich žiada o skoršiu implementáciu smernice vzhľadom na to, že oneskorené platby sú dlhodobým problémom podnikov, pretože im narušujú cash flow a tlačia ich k bankrotu. Vplyvom hospodárskej krízy sú tieto problémy ešte pálčivejšie, keďže splatnosť faktúr sa predlžuje [1].

Tabuľka 4: Skutočné trvanie platieb verejného sektora európskych krajín 2011

Skutočné trvanie platieb 2011					
do 30 dní		do 60 dní		nad 60 dní	
Krajina	Skutočné trvanie platieb	Krajina	Skutočné trvanie platieb	Krajina	Skutočné trvanie platieb
Estónsko	24	Česká republika	43	Belgicko	72
Fínsko	24	Dánsko	37	Cyprus	83
		Holandsko	47	Francúzsko	64
		Írsko	49	Grécko	168
		Island	34	Portugalsko	139
		Litva	56	Španielsko	153
		Lotyšsko	32	Taliansko	180
		Maďarsko	56		
		Nemecko	35		
		Nórsko	34		
		Poľsko	38		
		Rakúsko	49		
		Slovensko	55		
		Švajčiarsko	45		
		Švédsko	35		
		Veľká Británia	47		

V tabuľke 4 uvádzame skutočné trvanie platieb verejného sektora európskych krajín v dňoch a porovnávame ho s požiadavkami novej smernice Európskej únie. Požiadavku splatnosti faktúr do 30 dní by splnili len 2 krajiny – Estónsko, Fínsko. Hranicu 60 dní by neprekročilo 16 krajín. Dlhšiu splatnosť faktúr však smernica umožňuje len v špecifických prípadoch, kde je potrebné finančné možnosti subjektu zosúladiť s celospoločenskými potrebami. V siedmich krajinách je lehota od vystavenia faktúry po jej úhradu vyššia ako 60 dní, čo by znamenalo, že tieto krajiny by za neskoré uhrádzanie faktúr súkromným podnikom mohli platiť úroky z omeškania, čo by sa negatívne prejavilo na ich ekonomických výsledkoch.

6 Záver

Oneskorené úhrady platieb spôsobujú celý rad problémov počnúc od platobnej neschopnosti podnikov, bankrotov až po znížené príjmy štátneho rozpočtu a spomaľovanie ekonomického rastu. Paradoxom zostáva, že vlády krajín, ktoré by mali proti tomuto problému bojovať, ho ešte viac prehľbujú svojou platobnou nedisciplinovanosťou. Vo väčšine krajín Európskej únie omeškanie platieb verejného sektora je vyššie ako omeškanie súkromného sektora. Príčiny nie sú len ekonomického charakteru. Platobná disciplína v jednotlivých krajinách totiž závisí od kultúry, dodržiavania etických pravidiel a od administratívnej efektívnosti štátnych inštitúcií. Európska únia si uvedomuje negatívne dôsledky oneskorených platieb, preto v roku 2011 vydala direktívu, ktorá by mala zamedziť predlžovaniu platieb tak v obchodných vzťahoch medzi podnikmi ako aj vo vzťahoch podniku a štátnych orgánov. Krajiny tak budú musieť výrazne zlepšiť svoje platobné správanie, ak nebudú chcieť svoj rozpočet zaťažovať dodatočnými úrokovými platbami. Momentálne totiž len dve krajiny spĺňajú požiadavku smernice uhrádzať svoje záväzky v lehote do 30 dní.

Literatúra

- (1) EURACTIVE.SK. Smernica o oneskorených platbách vstúpi do platnosti do roku 2013 [online]. Dostupné na: <http://www.euractiv.sk/podnikanie-v-eu/clanok/smernica-o-oneskorených-platbách-vstúpi-do-platnosti-do-roku-2013-018011> [cit. 2012-20-01].
- (2) EUROSTAT [online]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb080&plugin=1> [cit. 2012-25-01].
- (3) EUROSTAT [online]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb090&plugin=1> [cit. 2012-25-01].
- (4) EUROSTAT [online]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020> [cit. 2012-25-01].
- (5) INTRUM JUSTITIA. European payment index 2011. Survey report. Stockholm, 2011.
- (6) SLOVAK CREDIT BUREAU. Nárast počtu vyhlásených konkurzov v treťom štvrtroku 2011 [online]. Dostupné na: <http://www.scb.sk/Documents/N%C3%A1rast%20po%C4%8Dtu%20vyhl%C3%A1sen%C3%BDch%20konkurzov%203.Q%202011.pdf> [cit. 2012-20-01].
- (7) ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE. Smernica Európskeho parlamentu a rady 2011/7/EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskorených platbám v obchodných transakciách (prepracované znenie) [online]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:048:0001:0010:SK:PDF> [cit. 2012-25-01].

Kontakt:

Ing. Zuzana Melicheríková, PhD.

Vysoká škola manažmentu / City University of Seattle, Panónska cesta 17, 851 04 Bratislava

zmelicherikova@vsm.sk